

PECULIARITIES OF ORGANIC GROATS MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

E. Milovanov, A. Konyashyn
Organic Federation of Ukraine

Key words:

Organic products market
Organic cereals
Agricultural production
Value-added products
Organic commodity producers

Article history:

Received 08.01.2019
Received in revised form
27.01.2019
Accepted 11.02.2019

Corresponding author:

E. Milovanov
E-mail:
npnuht@ukr.net

ABSTRACT

It was determined that the focus on organic is a promising priority of the market development of Ukraine, given the favorable agro-climatic conditions, the existing legal and political grounds, significant socio-ecological advantages and the increased demand for organic products at the international market. It is substantiated that despite the certain imperfection of legislation and the difficulties of the economic situation of the Ukrainian economy and domestic producers, the organic sector of the agricultural sphere of Ukraine continues to increase the volumes of agricultural production and trade. The purpose of the article is to identify the main tendencies and peculiarities of the development of the organic groats market in Ukraine for targeting the most promising niches in Ukraine and abroad.

The research methodology was based on the systematic approach and the dialectical method of knowledge of the peculiarities and main trends of the domestic market of organic groats, taking into account the retrospective analysis, the monographic method, the methods of synthesis and analysis.

The analysis of the development of the domestic organic sector and the perspectives of further development are grounded. The tendencies of development of the general groats market in Ukraine are considered and the dynamics of their production in recent years is presented. It is noted that the volumes of groats production are increasing every year that indicates the growing demand for these products in Ukraine and in the whole Globe. The export orientation of Ukrainian domestic producers of organic groats is determined, since 90 pct of the abovementioned groats are exported. The brief description of the main producers of organic crops in Ukraine and the main directions of their activities are presented.

The prospects of the domestic market of organic products is proven, which can accelerate not only the development of the Ukrainian agrarian sector, but also the national Ukrainian economy as a whole. It is noted that the domestic market of organic crops annually increases volumes of commodity circulation with orientation towards export of products that opens up new perspectives for Ukrainian producers and will contribute to the growth of the export potential of high quality, competitive agricultural products in the future.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНИХ КРУП В УКРАЇНІ

Є.В. Милованов, А.В. Коняшин
Федерація органічного руху України

У статті визначено, що фокус на органіку є досить перспективним пріоритетом ринкового розвитку нашої країни з огляду на сприятливі агрокліматичні умови, наявне правове та політичне підґрунтя, вагомі соціально-екологічні переваги та підвищений попит на органічну продукцію на міжнародному ринку. Обґрунтовано, що, незважаючи на певну недосконалість законодавства і складнощі економічного становища української економіки та вітчизняних агровиробників, органічний сектор сільськогосподарської галузі в Україні продовжує нарощувати темпи виробництва й торгівлі. Метою статті є визначення основних тенденцій та особливостей розвитку ринку органічних круп в Україні для орієнтації на найбільш перспективні ніші в самій країні та за кордоном.

Методика досліджень ґрунтувалася на системному підході і діалектичному методі пізнання особливостей та основних тенденцій розвитку вітчизняного ринку органічних круп з урахуванням ретроспективного аналізу, монографічного методу, методів синтезу та аналізу.

Проаналізовано розвиток вітчизняного органічного сектору та обґрунтовані перспективи подальшого розвитку. Розглянуто тенденції розвитку загального ринку круп в Україні та динаміку їх виробництва протягом останніх років. Зазначено, що обсяги виробництва круп'яної продукції щороку підвищуються, що свідчить про зростаючий попит на цю продукцію в Україні та світі. Визначено експортну орієнтованість вітчизняних виробників органічних круп, оскільки 90% виробленої круп'яної продукції реалізується за кордоном. Наведено коротку характеристику основних виробників органічних круп в Україні та визначено основні напрями їх діяльності.

Доведено перспективність вітчизняного ринку органічної продукції, який здатний сприяти прискоренню не лише розбудови аграрного сектору України, але й національної економіки в цілому. Зазначено, що вітчизняний ринок органічних круп щороку нарощує обсяги товарообороту з орієнтацією на експорт продукції. Це відкриває не тільки нові перспективи перед українськими агровиробниками, а й далі сприятиме нарощенню експортного потенціалу якісної, конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції в майбутньому.

Ключові слова: ринок органічної продукції, органічні крупи, сільськогосподарське виробництво, продукція з доданою вартістю, органічні товаровиробники.

Постановка проблеми. Розвиток ринку органічної продукції в Україні активно наслідує динаміку світового ринку органіку і з кожним роком викликає все більший інтерес з боку поінформованого споживача. Все більше і більше людей зацікавлені у здоровому харчуванні, яке гарантують органічні

стандарту виробництва. Органічний тренд залишається актуальним вже протягом багатьох років і за прогнозами зростатиме не лише у провідних країнах світу, але й у країнах, що розвиваються.

Асортимент виробленої в Україні органічної продукції збільшується щороку, за рахунок чого розвивається як пропозиція на внутрішньому ринку, так і експортний потенціал. Досить вагоме місце на ринку органічної продукції серед інших видів займають органічні крупи та пластівці. Ці асортиментні позиції свого часу були одними з найперших на полицях українських магазинів серед органічних продуктів з доданою вартістю. Сьогодні їх можна знайти майже у всіх популярних супермаркетах нашої країни, оскільки вони вже добре зарекомендували себе на вітчизняному ринку. Саме тому особливості розвитку цієї ніші українського органічного ринку стали об'єктом пропонуваного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання розвитку ринку органічної продукції нашої країни були у фокусі дослідження таких вчених: В.І. Артиша [1], Ю.П. Воскобійника [4], В.Г. Грановської [5], О.М. Маслака [6], І.В. Сідельнікової [10] та інших. Зважаючи на вагомий внесок наведених та інших вітчизняних науковців, варто зазначити, що практично відсутні дослідження конкретних ніш органічного ринку України. Зауважимо, що ринок органічних круп і пластівців залишається перспективним для внутрішнього ринку та привертає все більшу увагу міжнародних імпортерів, тому потребує більш глибокого й детального аналізу.

Метою статті є визначення основних тенденцій та особливостей розвитку ринку органічних круп в Україні для орієнтації на найбільш перспективні ніші в середині країни і за кордоном.

Викладення основних результатів дослідження. Україна є визнаною країною з ринковою економікою, і тому розвиток ринкових відносин на внутрішньому та міжнародному рівні є пріоритетом національної економіки. Найбільші стимули розвитку у цьому сенсі визначають напрями, які нині є найбільш прогресивними та доцільними з економічної, соціальної та екологічної точок зору. Тому фокус на органіку є дуже перспективним пріоритетом ринкового розвитку з огляду на сприятливі вітчизняні агрокліматичні умови, наявне правове та політичне підґрунтя, вагомі соціально-екологічні переваги та підвищений попит на органічну продукцію на міжнародному ринку.

Незважаючи на певну недосконалість законодавства і складнощі економічного становища української економіки та вітчизняних агровиробників, органічний сектор сільськогосподарської галузі в Україні продовжує нарощувати темпи агровиробництва й торгівлі. Так за останні 10 років відбулися позитивні зміни: збільшилась площа під органічним виробництвом (з 270 тис. га у 2008 р. до 420 тис. га у 2017 р. — на 55,5%), зросла кількість сертифікованих органічних господарств (з 118 у 2008 р. до 375 у 2017 р. — у 4,2 раза). Ринок органічної продукції також активно розбудовується, при цьому значно виріс його обсяг — з 0,6 млн євро у 2008 р. до 29,4 млн євро у 2017 р. — у 49 разів, а вартість експорту органічної сільськогосподарської продукції у 2017 р. склала 99 млн. євро (близько 70% експортувалося до країн ЄС) [8].

Незважаючи на те, що, переважно, основною спеціалізацією вітчизняних «органічних» господарств є вирощування зернових, бобових, технічних культур, плодоовочевої та ягідної продукції з експортною орієнтацією, все ж чітко прослідковується і переорієнтація виробників на внутрішній ринок, свідченням чого є зростаюча тенденція активного наповнення вітчизняного ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження переробки органічної сировини. При цьому асортимент продукції досить різноманітний — це овочі, фрукти, молочна та м'ясна продукція, соки, напої, мед, борошно, олії тощо. Однак найпоширенішою групою товарів, яка наймасовіше представлена на полицях вітчизняних магазинів, є крупи та пластівці. І цьому є пояснення, адже для отримання продукції потребується порівняно просте устаткування і ці продукти мають не скорочений, а відносно тривалий термін зберігання, що вигідно як виробникам, так і споживачам, які традиційно купують товари цієї групи як для сніданків, так і для повсякденного гарніру.

Розглянемо тенденції розвитку загального ринку круп і пластівців в Україні.

У 2017 р. в Україні було вироблено 328,5 тис. т круп, що на 2,5% менше ніж у попередньому році. При цьому зазначимо, що у 2016 р. виробництво всіх круп в Україні вперше збільшилася, починаючи з 2013 р. [3]. За даними Державної служби статистики України розрахована динаміка виробництва основних круп та графічно відображена на рис. 1.

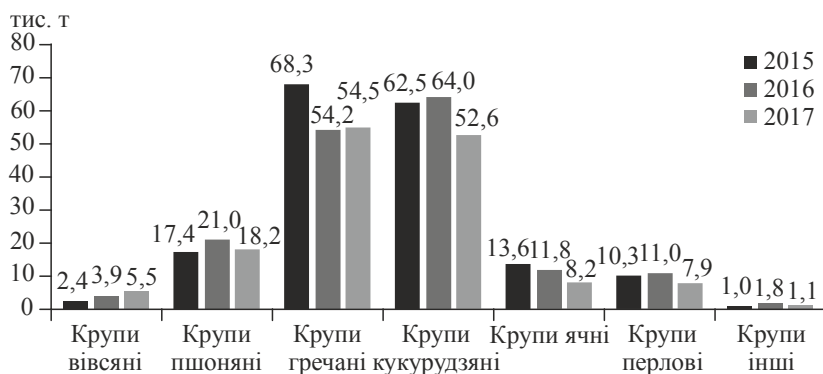

Рис. 1. Динаміка виробництва круп в Україні

Як бачимо, в останні роки зростанням відзначилися лише гречана та вівсяна крупи. За підсумками минулого року, виробництво гречаної крупи в Україні збільшилося на 0,5% — до 54,5 тис. т, а вівсянки на 39,7% — до 5,5 тис. т. Серед областей України зростання виробництва круп відзначається в Одеській, Дніпропетровській, Чернігівській і Тернопільській областях. Помітно скоротилося їх виробництво у Херсонській, Черкаській, Хмельницькій, Кіровоградській, Сумській і Харківській областях.

Незважаючи на спад виробництва круп у нашій країні, за підсумками 2017 р. сукупний обсяг експорту круп і пластівців з України склав 74,1 тис. т, що перевищує аналогічний показник 2016 р. на 30% [12].

У 2017 р. Україна експортувала 26,99 тис. т круп із зернових культур, що на 10% менше, якщо порівняти з 2016 роком. У вартісному виразі експорт зернових круп за минулий рік зменшився на 7,6% — до 8,16 млн дол. США. Трійку найбільших споживачів українських круп із зернових в 2017 р. склали Єгипет (32,4% від усього обсягу, на 2,64 млн дол. США), Білорусь (15,95%, на 1,3 млн дол. США) і Коста-Рика (10,1%, на 0,82 млн дол. США) [12].

Отже, Україна забезпечує крупами інші країни, проте поки не в змозі забезпечити потреби внутрішнього ринку. Експорт круп і пластівців з України за 2017 рік виріс майже на третину, а виробництво продовжує стагнувати.

Виробництво органічних круп в Україні — відносно молодий напрям агровиробництва, але якщо порівняти з іншими органічними товарами, готовими до споживання, то крупи є одними з найперших, що стали доступними для вітчизняного споживача.

Органічні крупи з'явилися на полицях українських магазинів ще на початку 2000-х років. Першим виробником була фабрика бакалійних продуктів з асортиментом в декілька позицій під ТМ «Жменька». Деяко пізніше мала місце спроба Новоукраїнського комбінату хлібопродуктів постачати на ринок органічні вівсяні пластівці, яка тривала відносно недовго через об'єктивні причини. Однак нині є вже до двадцяти сертифікованих за європейськими органічними стандартами виробників круп'яної продукції, які продукують доволі широкий асортимент товарів. Не можна говорити про стабільність і регулярність виробництва, адже все ж відчувається брак якісної органічної сировини для виготовлення круп через надання переваги експортним поставкам органічними виробниками зернових. Проте у 2017 р. вітчизняні переробники виробили близько 5 тис. т органічних круп і пластівців, з яких стабільно близько 90% експортуються [13].

Динаміка виробництва органічних круп протягом 2016—2018 рр. відображена на рис. 2.

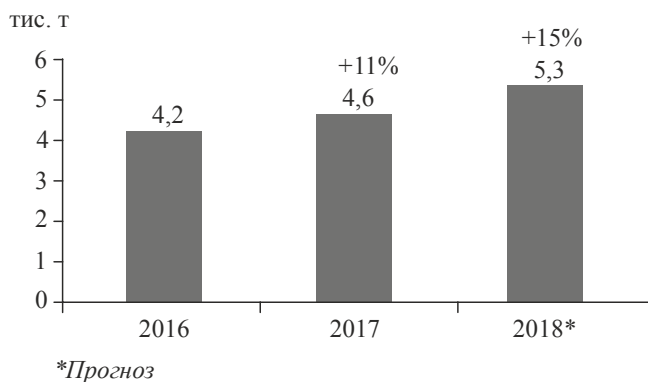

Рис. 2. Динаміка виробництва органічних круп в Україні [13]

Як бачимо, обсяги виробництва круп'яної продукції щороку підвищуються, що свідчить про зростаючий попит на цю продукцію в Україні та світі, зва-

жаючи на 90% експортну орієнтацію українських органічних виробників круп та наявне розширення їх асортименту у вітчизняних супермаркетах.

За 5 останніх років значно зросла географія експортних поставок круп'яної продукції з України. Вітчизняні виробники експортують крупи до понад 20 країн світу. При цьому основними ринками збуту є країни Євросоюзу — Німеччина, Чехія, Польща. Починають налагоджуватися товарні поставки і до країн Азії, включаючи як Близький Схід, так і Південно-Східну Азію. При цьому 80% від усіх обсягів експорту органічних круп припадає на продаж пшона, наступними йдуть крупи з пшениці та полби (спельти), вівсяні крупи та пластівці. За словами експертів, очікуваний загальний обсяг виробництва в 2018 р. зросте додатково на 15% [13].

Вітчизняні підприємства, що постачають крупи на внутрішній ринок України (Фірма «Діамант ЛТД», «Органік Оригінал», «Органік Лайф», «Агро-екологія», «Кварк», «Золотий Пармен», ТОВ «Галекс-Агро», «Терра», «Драй-міл», «Цефей-Груп», «Органік Сідс», «Сквирський комбінат хлібопродуктів»), пропонують досить широкий асортимент: як традиційні вівсяні, перлові, пшеничні, гречані крупи, так і зі спельти, твердих сортів пшениці, різноманітні пластівці. Щорічний обсяг внутрішнього ринку за останні декілька років оцінюється на рівні 500—550 т органічних круп і пластівців.

Більшість вітчизняних переробних підприємств працюють на придбаній сировині. При цьому варто зауважити, що низка великих органічних виробників мають свої сировинні ресурси, зокрема ПП «Агроекологія», ТОВ «Галекс-Агро», які віднедавна почали відкривати власні регіональні спеціалізовані магазини та мають можливість продавати продукцію не лише у мережевих магазинах, але й у власних.

Сертифіковані за органічними стандартами підприємства — агрофірма «Поле», Іппон, «Адоніс Люкс», «Галекс-Агро», «Дедденс Агро», Терра, Сквирський КХП, переважну більшість власної круп'яної продукції відправляють на експорт.

На внутрішньому ринку органічні крупи, у невеликих обсягах реалізуються через спеціалізовані магазини у вітчизняних містах-мільйонниках. Крім цього, є досвід організації торговельних точок самими виробниками у районних центрах. Переважна більшість згаданої продукції реалізується у великих мережах супермаркетів: «Мегамаркет», «Ашан», «Сільпо», «Фуршет», «Good Wine», «Wine Time» та ін. Планує вводити лінійку органічних продуктів і мережа «АТБ». Проте, як правило, в мережах не встановлюються окремі стійки з органічними продуктами (за винятком «Мегамаркету»), адже за підрахунками фахівців, влаштувати окремих стелаж з органічними продуктами є вигідним, якщо їхній асортимент буде не меншим ніж 600 товарних позицій.

Для вітчизняних виробників органічних круп, порівняно з виробниками неорганічних (конвенційних), діють жорсткіші вимоги органічних стандартів як щодо зберігання, так і утримання складських приміщень, боротьби з шкідниками, комахами тощо.

Зокрема, серед загальних вимог є відокремлення у часі або просторі виробництва та зберігання органічної продукції, у тому числі ведення обліку такої продукції, від виробництва та зберігання неорганічної продукції і про-

дукції перехідного періоду. Це обумовлено вимогами сертифікації. Найбільші складнощі викликає у підприємств, які паралельно переробляють органічну і конвенційну сировину.

У процесі органічного виробництва забороняється застосування речовин і технологічних методів виробництва, результати застосування яких можуть ввести споживача в оману щодо природи (походження) продукту. Серед вимог щодо виробництва органічних харчових продуктів такі: використання переважно біологічних, механічних і фізичних методів виробництва; використання під час виробництва органічних інгредієнтів (додана вода та кухонна сіль не включаються у розрахунок відсоткових часток складників органічних інгредієнтів); вживання належних заходів для уникнення забруднення недозволенними речовинами або продуктами, заходів з очищення і дезінфекції виробничого обладнання та потужностей, а в разі необхідності — заходів з очищення харчової продукції (усі заходи з очищення повинні фіксуватися оператором у спеціальних журналах); ведення обліку та документування усіх операцій з виробництва органічних харчових продуктів; ідентифікація кожної партії органічних харчових продуктів. Складські приміщення та споруди потребують регулярного очищення та дезінфекції речовинами, які дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та у гранично допустимих кількостях [9].

Однак, незважаючи на жорсткі вимоги органічних стандартів, всі сертифіковані виробники, згідно з опитуваннями, й надалі продовжуватимуть виробництво та реалізацію органічних круп та пластівців як на внутрішньому ринку, так і на експорт. При цьому деякі виробники планують збільшувати асортимент круп'яних виробів, зробивши головний акцент на якості продукції.

Наступним етапом є дослідження топ-5 українських виробників широкого асортименту органічних круп:

1. ТОВ «Фірма «Діамант Лтд» з 2013 р. виробляє під торговельною маркою «Козуб продукт» відбірну гречану ядрицю, горох, крупу пшеничну та перлову, пшоно тощо. Для виробництва продукції використовується лише зерно, вирощене в Україні за органічними стандартами Євросоюзу.

2. Під брендом «Organic Country» компанія «Органік Лайф» представляє продукти, що вирощені українськими фермерами на сільськогосподарських угіддях, які пройшли органічну сертифікацію.

Асортиментний ряд ТМ «Organic Country»: гречка необжарена, кукурудзяна крупа, вівсянка недроблена, перлова крупа, пшоно, амарант, соя шліфувана, крупа пшенична двох видів: подрібнена «Артек» та ціле зерно «Кутя», виготовлені з пшениці твердих сортів.

Підприємство працює із 250 торговельними точками по всій Україні і продає 3—5 т круп на місяць. При цьому в мережеві супермаркети, як і на експорт, виходити поки що не планує, проте спостерігається збільшення зацікавленості в органічній продукції серед трейдерів і споживачів.

3. Під торговельною маркою «Екород» власну продукцію 7 років поспіль презентує компанія «Органік Оригінал», чия продукція, завдяки відповідній сертифікації, маркована «Євролистом». Потужності з виробництва органічних круп розміщені у Київській області.

В асортименті: спельта подрібнена, зелена гречка, пропарена гречана крупа, пшоно, пшенична крупа, пшенична крупа «Арнаут», перлова крупа та ячна крупа.

4. ТОВ «Скви́рський комбіна́т хлібопродуктів» (Київська обл., ТМ «Скви́рянка») запус­тив виробництво органічної крупи у 2015 року. Сировиною для цієї продукції є українське зерно, що відповідає європейським вимогам щодо органічного виробництва та переробки, що також підтверджено відповідним сертифікатом.

Скви́рський комбіна́т хлібопродуктів виробляє крупи й пластівці з гречки, вівса, ячменю, гороху, кукурудзи, пшона, зокрема для дитячого харчування. Продукцією ТМ «Скви́рянка» ласують не лише в Україні, але й ще у 21 державі світу, зокрема у країнах Євросоюзу, США, Індії, Південній Кореї тощо.

Підприємство веде активну роботу з сільгоспвиробниками з контракції зерна, вирощеного за органічними стандартами: компанія гарантує викуп продукції та оплату бонусу за вирощування органічної продукції.

5. ПП «Агроекологія» (Полтавська обл.) понад 30 років застосовує органічні технології при вирощуванні сільськогосподарських культур, їх переробці на власних потужностях й сертифіковане відповідно до стандарту, рівнозначного постановам Ради (ЄС) 834/2007, 889/2008 як виробник органічної продукції.

Підприємство пропонує широкий асортимент органічних, якісних, продуктів харчування для людей, які турбуються про своє здоров'я, цінують чудовий смак натуральних продуктів, а також для дієтичного харчування. Це — крупи з озимої та ярої пшениці, вівсяна, гречана несмажена цільнозернова крупа та січка, ячна крупа.

Усі виробники органічних круп в Україні станом на грудень 2018 року наведені у таблиці.

Таблиця. Виробники органічних круп в Україні [13; 11]

№ п/п	Назва виробника, область, торгова марка	Назва крупи
1	2	3
1	ПП «Агроекологія», Полтавська обл.	Вівсяна, гречана, гречана січка, кукурудзяна, перлова, пластівці вівсяні, пшенична, пшенична «Артек», пшоняна, ячна
2	ПП «Галекс-Агро», Житомирська обл.	Гречана проділ, гречана ядриця
3	ТОВ «Агрофірма «Поле», Черкаська обл.	Пшоняна, січка пшона
4	ТОВ «Адоніс Люкс», Запорізька обл.	Пшенична, пшенична «Артек», пшоняна, січка пшона
5	ТОВ «Дедденс Агро», Рівненська обл.	Вівсяна, гречана
6	ТОВ «Кварк», Полтавська обл.	Вівсяна, гречана зелена проділ, гречана зелена ядриця, гречана смажена, кукурудзяна, кутя житня, кутя пшенична, перлова, пшенична з м'яких сортів, пшенична з твердих сортів

1	2	3
7	ТОВ «Драйміл», м. Київ	Вівсяна, вівсяна неподрібнена, вівсяна плюшена, горохова, гречана, гречана зелена, гречана проділ, гречана пропарена, гречана ядриця, з полби (спельти), зі спельти неподрібнена, зі спельти подрібнена, із м'якої пшениці шліфована, кукурудзяна, кукурудзяна «Екстра», кукурудзяна шліфована, манна, перлова, пластівці вівсяні, пластівці вівсяні «Creamy», пластівці вівсяні «Original», пластівці гречані, пластівці зі спельти, пластівці кукурудзяні, пластівці пшеничні, пластівці пшонаєні, пластівці ячмінні, пшенична, пшенична «Арнаут», пшоно шліфоване, пшонаєна, ячмінна перлова, ячмінна ячна, ячна
8	ТОВ «ІППОН», Львівська обл.	Манна
9	ТОВ «Органік лайф», Київська обл., ТМ Organic Country	Амаранту подрібнена, горохова подрібнена, гречана проділ, гречана ядриця, житня подрібнена, житня шліфована, зі спельти, зі спельти шліфована, манна, манна зі спельти, нутова подрібнена, перлова, пшенична, пшенична шліфована, ячна
10	ТОВ «Органік оригінал», Київська обл., ТМ Екород	Горохова, гречана зелена, гречана пропарена, зі спельти, перлова, пластівці вівсяні різані, пластівці вівсяні цільні, пшенична, пшенична «Арнаут», пшонаєна, ячна
11	ТОВ «Органік Сідс», Хмельницька обл., ТМ All in Foody	Вівсяна, гречана зелена, гречана проділ, гречана ядриця, зі спельти, кукурудзяна, перлова, пшенична, ячна
12	ТОВ «Скви́рський комбінат хлібопродуктів», Київська обл., ТМ «Скви́рянка»	Вівсяна, вівсяна неподрібнена, вівсяна плюшена, гречана проділ, гречана ядриця, із м'якої пшениці подрібнена, із м'якої пшениці шліфована, кукурудзяна, кукурудзяна «Екстра», пластівці вівсяні, пластівці гречані, пластівці житні, пластівці зі спельти, пластівці кукурудзяні, пластівці пшеничні, пластівці пшонаєні, пластівці ячмінні, пшоно шліфоване, спельта неподрібнена, спельта подрібнена, ячмінна перлова, ячмінна ячна
13	ТОВ «ТЕРРА», Харківська обл., ТМ ТЕРРА	Булгур, вівсяна, вівсяна плюшена, кукурудзяна шліфована, пластівці вівсяні, пластівці житні, пластівці з полби, пластівці кукурудзяні, пластівці пшонаєні, пластівці ячмінні, пшенична озима «Терра», пшенична ярова «Терра», пшоно шліфоване, ячмінна перлова, ячмінна ячна
14	ТОВ «Фірма «Діамант ЛТД», м. Полтава, ТМ «Козуб продукт»	Вівсяна, вівсяна плюшена, горохова, гречана, перлова, пластівці вівсяні різані, пластівці горохові, пластівці гречані, пластівці житні, пластівці житні різані, пластівці кукурудзяні, пластівці перлові, пластівці пшеничні, пластівці пшеничні, пластівці пшеничні із спельти, пластівці пшонаєні, пластівці ячні, пшенична, пшоно шліфоване, суміш пластівців, толокно вівсяне, толокно гречане, толокно кукурудзяне, ячна
15	ТОВ «Цефей Груп», Житомирська обл.	Вівсяна, гречана, гречана зелена ядриця, гречана проділ, кукурудзяна, перлова, пшенична, спельта не подрібнена, ячна
16	ТОВ «Імарті Органік», Харківська обл.	Пшоно
17	ФСГ «Золотий Пармен», Чернігівська обл.	Вівсяна, гречана, гречана зелена ядриця, зі спельти

Отже, в Україні вже багато років досить успішно працюють 17 виробників органічних круп, які щороку нарощують обсяги виробництва та асортимент продукції. Незважаючи на, у значній мірі, їхню експортну орієнтованість, на внутрішньому ринку вже представлений широкий ряд асортиментних позицій для найвибагливішого українського споживача.

Географія обсягу виробництва найбільших вітчизняних виробників органічних круп розроблена за даними [13,11] та наведена на рис. 3. Серед них варто виділити такі: ТОВ «Фірма «Діамант ЛТД», ТОВ «Органік оригінал», ТОВ «Органік лайф», ПП «Агроекологія», ТОВ «Кварк», ТОВ «Цефей-Групп», ТОВ «Агрофірма «Поле», ТОВ «Адоніс Люкс», ПП «Галекс-Агро», ТОВ «Дедденс Агро», ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів». У сумі вони виробляють левову частку органічних круп в Україні.

Рис. 3. Розподіл обсягу виробництва органічних круп по областях країни у 2017 році

Як бачимо з наведених даних, структура виробництва органічних круп по областях України виглядає досить нерівномірно із найбільшою концентрацією у Черкаській області (місце розташування виробничих потужностей лідера галузі, що виробляє найбільші обсяги органічних круп — ТОВ «Агрофірма «Поле»).

Тож, вітчизняні виробники органічних круп, незважаючи на складнощі правового, економічного та політично характеру в країні, продовжують активно розвиватися та нарощувати обсяги експорту української органічної продукції. Важливою ознакою розвитку є розширення асортименту органічних круп на полицях вітчизняних магазинів та підвищення довіри і попиту на органік з боку споживачів.

Висновки

Отже, вітчизняний ринок органічних круп щороку нарощує обсяги товарообороту з орієнтацією на експорт продукції. Важливою особливістю міжна-

родної торгівлі органічними крупами є те, що країнами імпортерами нашої продукції є розвинені країни Європи та Північної Америки, на відміну від конвенційної продукції, яка переважно знаходить кінцевих споживачів у країнах Азії та інших частин світу. Розвиток внутрішнього ринку впродовж останніх років також має місце, що проявляється у підвищенні попиту серед вітчизняних споживачів і розширенні асортименту органічних круп на полицях популярних мереж супермаркетів.

Перспективами подальших досліджень є вивчення тенденцій розвитку інших напрямів виробництва органічної продукції з доданою вартістю, адже саме така продукція, на відміну від сільськогосподарської сировини, здатна вивести українських виробників органіку на якісно вищий рівень торговельних відносин як всередині країни, так і за її межами.

Література

1. Артиш В.І. Виробництво та реалізація органічної продукції в світі. *Економіка АПК*. 2017. № 3. С. 82—86.
2. Варять кашу: ринок круп у схемах. Аграрне інформаційне агентство «Agravery». URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/varat-kasu-rinok-krup-u-shemah> (дата звернення: 21.12.2018 р.)
3. Виробництво круп в Україні скоротилось на 2,5%. Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/virobnitstvo-krup-v-ukrayini-skorotilos-na-2-5/> (дата звернення: 25.12.2018 р.)
4. Воскобійник Ю.П., Гаваза Є.В. Ємність ринку органічної продукції в Україні. *Агроінком*. 2013. № 4—6. С. 7—10.
5. Грановська В.Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 31—40.
6. Маслак О.М. Становлення ринку органічної продукції в Україні. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2012. № 11. С. 58—62.
7. Милованов Є.В. Міжнародні тенденції розвитку ринку органічної продукції та перспективи для України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2018. № 284. С. 109—118.
8. Офіційний сайт Федерації органічного руху України. URL: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> (дата звернення: 26.12.2018 р.)
9. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 р. № 2496-VIII База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 15.12.2018 р.)
10. Сідельнікова І.В. Ринок органічної продукції та особливості його формування в умовах трансформаційної економіки. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*: серія «Економіка», 2015, Вип. 15. С. 142—148.
11. Знайомство з виробниками органічної продукції. *Журнал ORGANIC.UA*. № 09—12 (46) 2018. С. 30—33.
12. Экспорт круп из Украины уменьшился на 10%. Инфоиндустрия. URL: <http://infoindustria.com.ua/eksport-krup-iz-ukrainyi-umenshilsya-na-10/> (дата звернення: 18.12.2018 р.)
13. Organic на сніданок. АПК-Інформ. 2018. № 11(53). URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1103746#.XAzynBR1Pa> (дата звернення: 22.12.2018 р.)
14. Willer H. & Lernoud J. (2018), *The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging trends*. FiBL&IFOAM — Organic International. Germany: Medienhaus Plump [In English].